

МЕЖДУ АТЕНУАТИВ И ЕКСЦЕСИВ: БЪЛГАРСКОТО *ВЪЗ-* И УКРАИНСКОТО *ЗА-*

ИВАН ДЕРЖАНСКИ, ОЛЕНА СИРУК

ИНСТИТУТ ПО МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА

ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

iad58g@gmail.com, olebosi@gmail.com

Деадективните прилагателни, образувани с българската представка *въз-* и с украинската *за-*, се описват в граматиките и се тълкуват в речниците както като атенуативни ('малко ...'), така и като ексцесивни ('прекалено ...'). С помощта на материал от двуезичен паралелен корпус в това изследване сравняваме продуктивността и употребите им. Установяваме, че българските прилагателни с *въз-* и украинските със *за-* рядко отговарят едни на други. Двете представки се различават по съчетаемостта си с деминутивна деривация и с наречия за степен. Откритите разлики показват, че въпреки повърхностното сходство украинското *за-* е по-скоро ексцесивен показател, за който атенуативната семантика е маргинална, за разлика от българското *въз-*.

Ключови думи: атенуатив; ексцесив; оценъчна морфология; паралелен корпус; български език; украински език

BETWEEN ATTENUATIVE AND EXCESSIVE: BULGARIAN *ВЪЗ-* AND UKRAINIAN *ЗА-*

IVAN DERZHANSKI, OLENA SIRUK

INSTITUTE OF MATHEMATICS AND INFORMATICS

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

iad58g@gmail.com, olebosi@gmail.com

Deadjectival adjectives formed by attaching the prefixes *въз-* (in Bulgarian) and *за-* (in Ukrainian) are inconsistently described in grammars and represented in dictionaries as either attenuative ('a little ...') or excessive ('too ...'). Using material from a bilingual parallel corpus, in this study we compare their productivity and uses. We find out that Bulgarian adjectives with *въз-* and their Ukrainian counterparts with *за-* seldom correspond to one another. The two prefixes differ in their co-occurrence with diminutive morphology and degree adverbs. The studied differences demonstrate that in spite of the superficial similarity, Ukrainian *за-* is more strictly an excessive marker for which the attenuative semantics is marginal, unlike Bulgarian *въз-*.

Keywords: attenuative; excessive; evaluative morphology; parallel corpora; Bulgarian language; Ukrainian language

1. Увод

Украинските деадективни прилагателни¹, образувани с представка *за-*, обикновено се описват в граматиките и се тълкуват в речниците като елативни или ексцесивни², но и като атенуативни³: *задовгий* е и ‘малко дълъг’ (Безпояско и др./Bezpojasko et al. 1993: 110), и ‘по-дълъг от обикновеното, нужното и т.п. или много дълъг’ (СУМ/SUM). Втората формулировка е сходна с откриваната в същия речник за „класическите“ атенуативни прилагателни, образувани с наставка *-уват-* – ‘малко повече ... от обикновеното (нужното)’, напр. *довгуватий* ‘имащ дължина, по-голяма, отколкото трябва да бъде’ (СУМ/SUM). Освен ‘по-... от нужното (възможното, обикновеното)’ и ‘много ...’ за прилагателни със *за-* в същия речник срещаме формулировките ‘прекалено, прекомерно ...’ и ‘доста ...’: *заважкий* ‘прекомерно тежък’, *залегкий* ‘доста лек’ (СУМ/SUM). В много случаи определението съдържа две тълкувания, свързани с *або* ‘или’ (както при *задовгий*) или точка и запетая, което подсказва, че лексикографите не виждат разлика, достатъчна за обособяване на отделни значения. Илюстративният материал също навежда на мисълта, че разделянето им би било затруднително, срв.:

- (1) *Хтось кінчає листа, бо вже й так задовгий, і комусь руки застигли пишучи* ‘Някой завършва писмото, защото то вече стана прекалено дълго, и на някого му замръзнаха ръцете, докато пишеше’
(Леся Українка) (СУМ/SUM).
- (2) *Ваши лист надто короткий, – вступ довгуватий* ‘Писмото ви е прекалено кратко – уводът е дълъжък’
(Петро Колесник) (СУМ/SUM).

Българските деадективни прилагателни с представка *въз-* се описват най-вече като атенуативни:

В някои случаи с помощта на наставки или представки прилагателното може да изрази слаба или особено силна степен на признака: *зеленикав, синкав, болнав, въззелен, възсин, възширок, хубавичек, широчек; преширок, предобър, прехубав*.⁴

(Андрейчин/Andreychin 1942: 343)

въз-. С тази представка се образуват прилагателни, които означават по-слаба степен на признака, назован с произвеждащото прилагателно, напр.: *зелён* – *въззелён* ‘слабо зелен’, *кисел* – *възкисел* ‘слабо кисел’, *горчив* – *възгорчив*, *мургав* – *възмургав*, *нисък* – *възнийсък* и др.

(Стоянов/Stoyanov 1983: 157)

Това се потвърждава и от речниковите тълкувания на част от тях: *възблед* ‘малко блед’, *възглупав* ‘малко глупав; глупавичък, глуповат’, *възгорчив* ‘малко, леко горчив; горчивичък’, *въззелен* ‘с цвят, близък до зелен; зеленикав’ (РБЕ/РВЕ).

Има обаче и схващане, че прилагателните с тази представка са аликвантумни⁵ или ексцесивни (Тилев/Tilev 2012), също подкрепяно от речниковите определения на много от тях: *въздълъг* ‘по-дълъг от обикновеното или отколкото се очаква’, *възнисък* ‘по-нисък от обикновеното или отколкото се очаква; нисичък’, *възширок* ‘по-широк от обикновеното или отколкото се очаква’ (РБЕ/РВЕ). Като цяло тенденцията е дериватите от прилагателни за размер и за температура да се тълкуват в речника като ексцесивни, а дериватите от прилагателни за вкус и цвят – като атенуативни, но тя не е абсолютна, ср. *възмургав* ‘по-мургав от обикновеното или отколкото се очаква; силно мургав’. Зависимостта от семантиката на прилагателното е отразена в речниковата статия за *въз-*, значение II.2. „Който има малко по-слабо наситен цвят от обикновения“ (РБЕ/РВЕ); причините за нея обаче остават неизяснени. Впрочем има основания да се смята, че поне в част от случаите водещото значение не е постоянно във времето и не е едно и също за всички говорещи.⁶ Това би могло да е от интерес за историците на езика, както и за диалектолозите и социолингвистите и особено за лексикографите.

Както изглежда, тези две представки – бълг. *въз-* и укр. *за-* – имат сложна, може би нееднозначна семантика, във всеки случай не само атенуативна или само ексцесивна, а съчетание от двете. Колко са сходни и колко са различни по значение и употреба?

За да отговорим на този въпрос, привлякохме материал от българско-украински паралелен корпус.

2. За корпуса

Корпусът съдържа художествена литература (предимно романи, но и известно количество сборници от разкази). Състои се от 10 приблизително равни по обем сектора, обособени основно според езика на оригинала: оригинални български (Bg) и украински (Uk) текстове, както и преводи на тези два езика от английски (E1 – от автори от Британските острови, E2 – от автори от САЩ), италиански (It), немски (De), полски (Pl), руски (R1 – от автори „реалисти“, R2 – от автори „фантасти“) и френски (Fr). Обемът на корпуса понастоящем е 25,4 млн. думи (общо на български и украински; по известни причини като правило съотношението е приблизително 53:47).⁷

3. Резултати

В корпуса открихме 193 употреби на български деривати с представка *въз-* и 895 на украински с представка *за-*.

От българските прилагателни⁸ с *въз-* 68 са за цвят или вкус, 79 за физически размер и 46 са с друга семантика. Както казахме, прилагателните за цвят и вкус с *въз-* най-често се тълкуват в РБЕ като атенуативни или апроксимативни. В преводните текстове в корпуса те често отговарят на ате-

нуативни прилагателни, образувани със съответните деривационни средства на езика на оригинала (англ. *-ish*, нем. *-lich*, пол. *-awy*, рус. *-оватый*, фр. *-âtre*) и в повечето случаи превеждани и на украински като атенуативи:

- (3) бълг. *а професионален музикант, с възсинкав нос и с превръзка против зъбобол около лицето, беше седнал пред раздрънканото пиано в най-отдалечения кът на стаята*

(Ч. Дикенс, „Приключенията на Оливър Туист“).

укр. *а в кутку за розладнаним фортепиано – джентльмен-професионал з буряковим носом і пов'язаною – бо в нього болів зуб – щокою.*

англ. *while a professional gentleman with a bluish nose, and his face tied up for the benefit of a toothache, presided at a jingling piano in a remote corner.*

- (4) бълг. *Очите на гълъбите лъщеха възчервени [...]*

(Г. Грас, „Тенекиеният барабан“).

укр. *Очі в голубів були червонуваті й блискучі [...]*

нем. *Die Tauben hatten rötlich blanke Augen [...]*

- (5) бълг. *Далече напред се виждаше въззелената долина на Египет [...]*

(Б. Прус, „Фараон“).

укр. *Далеко попереду ледь-ледь виднілась зеленява долина Єгипту [...]*

пол. *Z daleka przed nimi widać było zielonąwą dolinę Egiptu [...]*

- (6) бълг. *Големите рози бавно плаваха като лебеди в дълбоките съдини, напълнени с възгорчива вода и листи*

(Ю. Олеша, „Тримата шишковци“).

укр. *Великі троянди, як лебеді, повільно плавали в мисках, наповнених гіркуватою водою і листям.*

рус. *Большие розы, как лебеди, медленно плавали в мисках, полных горьковатой воды и листьев.*

- (7) бълг. *Колелата на колата вече браздяха коловози по просторните равнини от възчерни наноси [...]*

(Ж. Верн, „Децата на капитан Грант“).

укр. *Невдовзі колеса фургона, залишаючи глибоку колію в чорнуватому замуленому ґрунті [...]*

фр. *Bientôt la roue du chariot creusa ses ornières sur de larges plaines faites d'une alluvion noirâtre [...]*

Тези прилагателни не се пресичат с украинските с представка *за-*, затова за тях повече няма да говорим; ще се ограничим с другите 125 деривата (образувани от общо 27 лексеми, най-много от *месен* – 14, *къс* – 12, *пълнен* – 12, *стар* – 12 и *голям* – 10).

Сред украинските деривати със *за-* има съответно 365 и 169 употреби на наречията *забагато* < *багато* ‘много’ и *замало* < *мало* ‘малко’. Тези високофреквенти украински лексеми нямат чести български съответствия (зато ва и за тях няма да говорим повече): в корпуса има само една употреба на умалителното *възмножко*, а на *възмалко* – нито една, макар че тази дума е известна на РБЕ (‘степен по-ниска от степента на признака, приета за малка’) и се среща (със значение на ексцесив) в извънкорпусни текстове:

(8) бълг. *Отговорих ви толкова правилно, колкото бе възможно, минхер Пеперкорн – каза Ханс Касторп, – и съвестно се постарях да не ви кажа нито премно̀го, нито възмалко*
(Т. Ман, „Вълшебната планина“).

укр. *Я відповів вам правдиво, як міг, мінгере Пеперкорн, – сказав Ганс Касторп, – і чесно намагався не сказати ні надто ба̀гато, ні надто ма̀ло.*

нем. *“Ich habe Ihnen so richtig wie möglich geantwortet, Mynheer Peeperkorn”, sagte Hans Castorp, “und mich gewissenhaft bemüht, weder zuviel noch zuwenig zu sagen”. [...]*

(9) бълг. *За вечни времена – това е ма̀лко дъ̀лго. Да кажем за дванадесет години. [...] Среден Китай, това е възмалко*
(К. Чапек, „Войната със саламандрите“).

укр. *Вічну [недоторканність] – це трохи заба̀гато. Скажімо – на дванадцять років. [...] Центральна частина Китаю – це трохи зама̀ло.*

чеш. *Na věčné časy, to je trochu dlouho. Řekněme na dvanáct let. [...] Střední Čína, to je trochu málo.*

В останалите 361 случая срещахме производни от общо 28 прилагателни, най-много от *великий* ‘голям’ (94), *малий* ‘малък’ и *довгий* ‘дълъг’ (по 34), *важкий* ‘тежък’, *високий* ‘висок’ и *тісний* ‘тесен (не просторен)’ (по 26), *вузький* ‘тесен (не широк)’ и *старий* ‘стар’ (по 25).

Разпределението по сектори на корпуса (като абсолютни числа и като проценти от общите бройки) е показано в Таблица 1. Особено високите стойности са отбелязани с получерен шрифт, а особено ниските – с курсив.

Таблица 1. Разпределение на прилагателните по сектори на корпуса

сектор	Bg	De	E1	E2	Fr	It	Pl	R1	R2	Uk	общо
бълг. <i>въз-</i>	14	32	6	5	11	<i>1</i>	2	16	25	13	125
%	11,20	25,60	<i>4,80</i>	<i>4,00</i>	8,80	<i>0,80</i>	<i>1,60</i>	12,80	20,00	10,40	
укр. <i>за-</i>	18	65	38	70	21	38	38	6	15	52	361
%	4,99	18,01	10,53	19,39	5,82	10,53	10,53	<i>1,66</i>	<i>4,16</i>	14,40	

И на двата езика оригиналните сектори не са тези, в които най-често се срещат прилагателни с разглежданите представки; украинският сектор е на трето място по честота на *за-*, а българският – на близко четвърто по честота на *въз-*. Между другото прави впечатление пълното отсъствие на *въз-* в езика на Богомил Райнов и почти пълното⁹ – на *за-* у Олга Кобилянска. Но все пак украинската представка е малко повече употребявана от писателите, на които езикът е роден ($52/361 = 14,40\%$), отколкото българската ($14/125 = 11,20\%$).

Високите стойности в отделни преводни сектори – в руския фантастичен на български, в американския английски на украински и в немския и на двата езика – говорят за особена индивидуална склонност на някои преводачи към тези представки. Като закономерност се очертава ниската честота на *за-* в преводите на украински от български и руски, т.е. от славянски езици, в които това словообразователно средство няма непосредствено съответствие – в рязък контраст с полския език, където съществува *za* – „наречие, изразяващо прекалено голям интензитет на признака“ (SJP), и то се превежда често на украински като *за-*, но не и на български като *въз-*, макар че на места би могло:

(10) бълг. *Хубава девойка, но тясна в бедрата*

(Х. Сенкевич, „Quo vadis“).

укр. *Це гарна дівчина, але завузька у стегнах.*

пол. *To ładna dziewczyna, ale za wąska w biodrach.*

Само в 16 случая българско прилагателно с *въз-* и украинско със *за-* отговарят едно на друго; при това 9 от примерите са в един текст – „Тенекиеният барабан“ от Гюнтер Грас, където 4 са даже в едно изречение. Очевидно става дума за необичаен резонанс между идиолектите на двамата преводачи (Надя Фурнаджиева и Олекса Логвиненко):

(11) бълг. *В ония дни, когато жилището ми станеше възтъясно, а улиците ту възкъси, ту въздълги за моите четиринайсет години, [...] аз марширувах в такт с Барабанко по четирите етажа стълби, [...] поспирах на всеки етаж, вдъхвах миризмите, промъкващи се изпод петте врати, защото и на миризмите – като на мен – им бе станало възтъясно в двустайните апартаментчета.*

укр. *У ті часи, коли наше помешкання ставало мені вже затісним, вулиці – закороткими або задовгими як на мої чотирнадцять років, [...] я, відбиваючи такт, чалапав на п'ятій поверх, [...] спинаючись на кожному поверсі перепочити й прийохатися до запахів, що просотувалися з усіх п'ятьох дверей на кожному поверсі, бо запахам, як і мені, у двокімнатному помешканні було затісно.*

нем. *Wenn mir die Wohnung damals zu eng wurde, die Straßen zu kurz oder zu lang für meine vierzehn Jahre, [...] stampfte ich taktgebend die vier*

Treppen hoch, [...] verhielt in jeder Etage, nahm die Gerüche wahr, die durch die jeweils fünf Wohnungstüren aller Stockwerke drangen, weil es den Gerüchen, gleich mir, in den Zweizimmerwohnungen zu eng wurde.

Двете представки се различават осезаемо по съчетаемостта си с деминутивна деривация. Умалителни са 20 срещания на български прилагателни с **въз-** (образувани от *голям* 4, *къс* 3, *тежък* 3, *тесен* 3, *слаб* 2, *стар* 2, *груб* 1, *дълъг* 1 и *много* 1) срещу само 2 на украински прилагателни със **за-** (една употреба на *замаленький* ‘прекалено мъничък’ и една на *завузеный* ‘прекалено тесничък’).

(12) бълг. *В единадесет часа стигнаха в Карлсбрук, възголемичко градче*
(Ж. Верн, „Децата на капитан Грант“).

укр. *Об одинадцятій годині дісталися до Карлсбрука, доволі великого міста.*

фр. *À onze heures, on arriva à Carlsbrook, municipalité assez importante.*

(13) бълг. *Веднъж малкият принц е много едър. Друг път – твърде дребен.*

(А. дьо Сент Екзюпери, „Малкият принц“).

укр. *Ось тут маленький принц завеликий. А он там він замаленький.*

фр. *Ici le petit prince est trop grand. Là il est trop petit.*

(14) бълг. *Който днес подобно на тумбеста бутилка капе от прекалено тясно гърло – на такива бутилки днес с удоволствие счупват гърлата*

(Ф. Ницше, „Тъй рече Заратустра“).

укр. *Ті, що, мов пузаті пляшки, вичавлюють по краплі рідини з завузенької шийки, нехай знають, що нині таким пляшкам відбивають шийки.*

нем. *Wer heute gleich bauchichten Flaschen tröpfelt aus allzuschmalen Hälsen – solchen Flaschen bricht man heute gern den Hals.*

Като цяло в украинския език много по-охотно се употребяват умалителни прилагателни, отколкото в българския (Держански, Сирук/Derzhanski, Siruk 2020), но позитивната конотация на деминутивната морфология (по-силна на украински, отколкото на български) влиза в конфликт с негативната конотация на прекомерността (по-изразена при укр. **за-**, отколкото при бълг. **въз-**).

Така е и със съчетаемостта с наречия за степен. Българските прилагателни с **въз-** се срещат само 6 пъти с атенуативното наречие *малко*, а с други наречия за степен – нито веднъж. От тези 6 употреби с *малко* 3 са в „Тенекиения барабан“, 3 са деминутиви и 3 имат украински съответствия със **за-**.

(15) бълг. *тогава вече хубавата ми, е, малко възкъса, ала чуплива коса*

(Г. Грас, „Тенекиеният барабан“).

укр. *мій хоч і короткий, зате ледь кучерявий і вже тоді гарненький чубчик.*

нем. *mein damals schon schönes, zwar kurzes, aber leicht gelocktes Haar.*

(16) бълг. *ония хора, които са сериозни и заемат важни длъжности, са някак малко възтежички в разговор с дами*

(Н. Гогол, „Мъртви души“).

укр. *люди статечні і які займають важливі посади, яось трохи важкуваті в розмовах з дамами.*

рус. *люди степенные и занимающие важные должности как-то немного тяжеловаты в разговорах с дамами.*

(17) бълг. *Орловият му нос е малко възголям за неговото лице*

(П. Загребелни, „Роксолана“).

укр. *Його орлиний ніс трохи завеликий для його обличчя.*

Украинските прилагателни със **за-** се съчетават 41 пъти с атенуативни наречия (4 пъти *дещо* ‘донякъде’ и 37 пъти *трохи* ‘малко’) и 4 пъти с ексцесивни (*надто* ‘прекалено’, *аж надто* и *гетъ* ‘съвсем’).

(18) бълг. *В стаята влезе, като се прозяваше, Доръти, облечена в ноциница и един пеньоар на Нора, който ѝ беше много дълъг*

(Д. Хамет, „Кльощавият“).

укр. *До вітальні, позіхаючи, зайшла Дороті в аж надто задовгих для неї Нориних нічний сорочці й халаті.*

англ. *Dorothy, wearing a nightgown and a robe of Nora's, both much too long for her, came in yawning.*

(19) бълг. *капитанът [...] незабавно купи два траурни костюма – един за Роб Точиларя, извънредно тесен, и един за себе си, извънредно широк*

(Ч. Дикенс, „Домби и син“).

укр. *капітан [...] купив з ходу два жалобні костюми: один, гетъ завузкий, – для Роба, і другий, гетъ заширокий – для себе.*

англ. *the Captain [...] purchased on the spot two suits of mourning – one for Rob the Grinder, which was immensely too small, and one for himself, which was immensely too large.*

Виждаме, че значенията на атенуатива и на ексцесива се сливат в понятието ‘малко прекалено ...’, изразявано от българската представка **въз-**. Украинската **за-** сравнително по-често се нуждае от омекотяване, което става по стилистично неутрален начин чрез атенуативно наречие.

Сравнявайки взаимно съответни прилагателни в двойки паралелни изречения, намираме, че **въз-** отговаря на **за-** в 16 случая (както вече казахме), а на **-уват-** (продуктивната атенуативна наставка в украинския език) –

в 26, докато **-оват-** (продуктивната атенуативна наставка в българския) отговаря на **-уват-** в 49 случая, а на **за-** – нито веднъж. Това представя укр. **за-** като по-скоро ексцесивен показател, за който атенуативната семантика е маргинална, за разлика от **-уват-** и бълг. **въз-**.

Най-сетне украинските прилагателни, отговарящи на български с **въз-**, се срещат с ексцесивното наречие *надто* ‘прекалено’ 5 пъти (всичките в „Тенекиения барабан“), с аликуантумното *доволі* ‘доста’ – веднъж и с атенуативно (*трохи* или *дещо*) – 14 пъти. Обратно, българските прилагателни, отговарящи на украински със **за-**, се срещат с атенуативното *малко* 20 пъти, а с аликуантумно, интензивно или ексцесивно наречие (*доста*, *много*, *не ... достатъчно* в съчетание с антоним, *твърде*, *толкова*, елативната представка *пре-*, *извънредно*, *прекалено* и т. н.) – 185 пъти. Отново дисбалансът в честотата, с която значението на категорията се изразява с наречия, и в семантиката на тези наречия демонстрира, че бълг. **въз-** корелира с по-малка степен на качеството, а укр. **за-** – с по-голяма.

Относително малкият брой случаи, когато и двата езика употребяват производно прилагателно, се дължи на асиметрията на значенията, на изобилието от изразни средства на разположение на писателя или преводача (както синтетични, така и аналитични – афиксация и наречия за степен) и на различните в известна степен стратегии, предпочитани от българската и украинската преводаческа традиция.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ Става дума за прилагателни имена, образувани от други прилагателни; терминът не е широко употребяван (може би защото представката *де-* навежда на мисъл за излизане от произвеждащата част на речта, каквото тук няма), но срв. напр. (Rusínová 2017).

² В употребата на тези два термина за значенията ‘много’ и ‘прекалено’ следваме (Heine 1997: 109).

³ Този термин за понятието ‘малко’ е от (Мельчук/Mel'chuk 1998: 99).

⁴ Списъкът е общ, но точката и запетаята не може да се разбере другояче, освен че прилагателните пред нея означават слаба степен на признака, а след нея – особено силна.

⁵ Заемаме този термин за понятието ‘донякъде, доста’ (нем. *recht, ziemlich*) от (Stolz, Stolz 1995: 11).

⁶ Във връзка с това един анекдот. В една от задачите за националния кръг на Олимпиадата по лингвистика през 2019 г. авторът ѝ (един от авторите на тази статия) употреби думата *възкръгъл*, имайки пред вид ‘почти, но не напълно кръгъл’, и беше изненадан, когато много от състезателите и другите участници в мероприятиято (като правило хора, доста по-млади от него) заявиха, че я разбират като ‘много кръгъл’, като се позоваваха и на значението на предлога *въз*.

⁷ Вж. и (Сирук, Держански/Siruk, Derzhanski 2013) за създаването и организацията на корпуса.

⁸ И наречия; в целия корпус обаче има само една употреба на наречие, което няма съответно прилагателно в съвременния език (*възмножко*).

⁹ Освен в наречията *забагато* и *замало* (съответно 2 и 1 път в корпуса).

ИЗТОЧНИЦИ

- РБЕ: Речник на българския език. Т. 2 (В). 2. доп. и прераб. изд. София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, ЕТ „ЕМАС“, 2001. <<https://ibl.bas.bg/rbe/>> (09.09.2022).
- СУМ: Словник української мови: в 11 томах. Т. 3. Київ, Наукова думка, 1970–1980. <<http://sum.in.ua/>> (09.09.2022).
- SJP: Słownik języka polskiego PWN. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2021. <<https://sjp.pwn.pl/sjp/>> (11.09.2022).

SOURCES

- RBE: Rechnik na balgarskiya ezik. T. 2 (V). 2. dop. i prerab. izd. Sofia, Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”, ET “EMAS”, 2001. <<https://ibl.bas.bg/rbe/>> (09.09.2022).
- SUM: Slovnyk ukrajins’koi movy: v 11 tomakh. T. 3. Kyjiv, Naukova dumka, 1970–1980. <<http://sum.in.ua/>> (09.09.2022).
- SJP: Słownik języka polskiego PWN. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2021. <<https://sjp.pwn.pl/sjp/>> (11.09.2022).

ЛИТЕРАТУРА

- Андрейчин 1942: *Андрейчин, Л.* Основна българска граматика. София, Хемус.
- Безпояско и др. 1993: *Безпояско, О. К., К. Г. Городенська, В. М. Русанівський.* Граматика української мови. Морфологія. Київ, Либідь.
- Держански, Сирук 2020: *Держански И., О. Сирук.* Адекватните и адвербиалните деминутиви в български и украински език. – В: *Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“*. Т. 2. София, Издателство на Българската академия на науките „Проф. Марин Дринов“, с. 185–194.
- Мельчук 1998: *Мельчук, И. А.* Курс общей морфологии. Том II. Часть вторая: Морфологические значения. Москва, Языки русской культуры; Вена, Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband 38/2.
- Сирук, Держански 2013: *Сирук, О., И. Держанський.* Лексичні перекладні еквіваленти в болгарських і українських паралельних текстах. – В: *Українське мовознавство*, № 43, с. 75–86.
- Стоянов 1983: *Стоянов, С.* Прилагателно име. – В: *Граматика на съвременния български книжовен език. Том 2. Морфология*. София, Издателство на Българската академия на науките.
- Тилев 2012: *Тилев, Е.* Към въпроса за семантиката на представката *въз-* в съвременния български език. – В: *Scientific Researches of the Union of Scientists – Plovdiv. Series B. Natural Sciences and the Humanities*, vol. XIII. Plovdiv, pp. 249–253.
- Heine 1997: *Heine, B.* Cognitive Foundations of Grammar. New York, Oxford, Oxford University Press.
- Rusínová 2017: *Rusínová, Z.* Deadjektivní adjektivum. – In: P. Karlík, M. Nekula, J. Pleskalová (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. <<https://www.czechency.org/slovník/DEADJEKTIVNÍADJEKTIVUM>> (31.10.2022).

Stolz, Stolz 1995: *Stolz C., T. Stolz*. Spanisch-amerindischer Sprachkontakt (Hispanoindiana I): Die 'Hispanisierung' mesoamerikanischer Komparationsstrukturen. – *Iberoamericana*, 19.2/3(58/59), pp. 5–42.

REFERENCES

- Andreychin 1942: *Andreychin, L.* Osnovna balgarska gramatika. Sofia, Hemus.
- Bezpojasko et al. 1993: *Bezpojasko, O. K., K. H. Horodens'ka, V. M. Rusanivs'kyj*. Hramatyka ukrajins'koji movy. Morfolohija. Kyjiv, Lybid'.
- Derzhanski, Siruk 2020: *Derzhanski I., O. Siruk*. Adektivnite i adverbialnite deminutivi v balgarski i ukrainski ezik. – In: *Dokladi ot Mezhdunarodnata godishna konferentsiya na Instituta za balgarski ezik "Prof. Lyubomir Andreychin"* T. 2. Sofia, Izdatelstvo na Balgarskata akademija na naukite "Prof. Marin Drinov", s. 185–194.
- Heine 1997: *Heine, B.* Cognitive Foundations of Grammar. New York, Oxford, Oxford University Press.
- Mel'chuk 1998: *Mel'chuk, I. A.* Kurs obshchej morfologii. Tom II. Chast' vtoraja: Morfologicheskie znachenija. Moskva, Jazyki russkoj kul'tury; Vena, Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband 38/2.
- Rusínová 2017: *Rusínová, Z.* Deadjektivní adjektivum. – In: P. Karlík, M. Nekula, J. Pleskalová (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. <https://www.czechency.org/slovník/DEADJEKTIVNÍ_ADJEKTIVUM> (31.10.022).
- Siruk, Derzhanski 2013: *Siruk, O., I. Derzhans'kyj*. Leksychni perekladni ekvivalenty v bolhars'kykh i ukrajins'kykh paralel'nykh tekstakh. – In: *Ukrajins'ke movoznavstvo*, No. 43, s. 75–86.
- Stolz, Stolz 1995: *Stolz C., T. Stolz*. Spanisch-amerindischer Sprachkontakt (Hispanoindiana I): Die 'Hispanisierung' mesoamerikanischer Komparationsstrukturen. – *Iberoamericana*, 19.2/3(58/59), pp. 5–42.
- Stoyanov 1983: *Stoyanov, S.* Prilagatelno ime. – In: *Gramatika na savremenniya balgarski knizhoven ezik. Tom 2. Morfologiya*. Sofia, Izdatelstvo na BAN.
- Tilev 2012: *Tilev, E.* Kam vaprosa za semantikata na predstavkata *vaz-* v savremenniya balgarski ezik. – In: *Scientific Researches of the Union of Scientists – Plovdiv. Series B. Natural Sciences and the Humanities*, vol. XIII. Plovdiv, pp. 249–253.

☒ Доц. д-р Иван Держански

☒ Гл. ас. д-р Олена Сирук

Институт по математика и информатика

Българска академия на науките

ул. „Акад. Г. Бончев“ бл. 8, 1113 София, България

☒ Assoc. Prof. Ivan Derzhanski, PhD

☒ Chief Assist. Prof. Olena Siruk, PhD

Institute of Mathematics and Informatics, Bulgarian Academy of Sciences

Acad. G. Bonchev St., bl. 8, 1113 Sofia, Bulgaria